

Opis źródła:

Mobilizacja w Polsce w 1920 roku była kluczową odpowiedzią na inwazję bolszewicką podczas wojny polsko-bolszewickiej. Wojna ta była wynikiem sprzecznych interesów Polski i Rosji Radzieckiej, które nasiliły się po zakończeniu I wojny światowej i rewolucji październikowej w Rosji. Polska, dążąc do odzyskania niepodległości po 123 latach zaborów, chciała ustanowić granice na wschodzie, co doprowadziło do konfliktu z bolszewikami. Kierowana do ziemian i włościan odezwa w szczególny sposób podkreśla udział koni w trakcie działań wojennych. Konie odegrały kluczową rolę w wojnie polsko-bolszewickiej (1919-1921), pełniąc funkcje w kawalerii, artylerii oraz jako środki transportu. Wojna ta, była jednym z ostatnich konfliktów, w których kawaleria miała znaczenie

Miejsce wydania:

Łódź, 1920 r.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Archiwum Państwowe w Łodzi, Zbiór druków i pism ulotnych

Tekst źródła:

D-two Okręgu Generalnego Łódzkiego

Ldz. 3234/II

NA KOŃ, OBYWATELE!

Ojczyzna w niebezpieczeństwie! Mrowie dziczy mongolskiej, czerwone hordy Budienniego dobijają się do wrót Rzeczypospolitej, niosą zagładę i spustoszenie wsioom naszym, polom i niwom! Kto żyw – pod broń staje, by tarczą swej piersi bronić Wolności i Niepodległości, by męskim ramieniem odeprzeć najazd moskiewski od zagród naszych rodzinnych! Obywatele ziemianie i włościanie! W niepowstrzymanym pędzie Waszym ku obronie Ojczyzny weźcie pod dojrzałą rozwagę i tę okoliczność, że jedną z przyczyn naszych przejściowych – da Bóg – niepowodzeń na froncie jest przewaga liczebna jazdy nieprzyjacielskiej. Z olbrzymich obszarów Donu, Kaukazu, Uralu i Syberii spędzono wszystkich Kałmuków i Kirgizów, Baszkirów i kozaków, by fala grabieżców i gwałcicieli zalać wolną Polskę. Wrażą nawałnicę od progów naszych odeprzeć chcemy i musimy! Zastępców rycerskiej jazdy Ojczyźnie potrzeba! Jazdy, która wespół z bohaterskimi pułkami, zmagającymi się na froncie, wskrzesiłaby niezgasłe tradycje Kircholmu, Chocimia, Sommosiery, Rokity i Krechowiec!

Obywatele ziemianie i włościanie! Wy wszyscy, którzy posiadacie konie a często też broń i ryszunek, najszczytniejsza i najpotężniejszą usługę oddacie Ojczyźnie, jeśli będziecie się zgłaszać bądź pojedynczemi, bądź całemi oddziałami konnemi w najbliższych biurach werbunkowych! Ziemianie polscy, którzy we krwi swej macie rycerski pociąg do konia i wojaczki, włościanie polscy, których banderje konne wzbudzały zawsze i wszędzie podziw swą liczebnością i dzielnością – dziś wasza wybiła godzina! Na koń!

Twórzcie liczne i niezwyciężone pułki i dywizje kawaleryjskie, spieszcie na granicę Rzeczypospolitej! Niech w tentencie hufów waszych i szczeku lanc usłyszysz dziki wróg wyrok śmierci dla siebie, niechaj z tysięcy polskich szabel spłynie groźny dlań blask potęgi i siły narodu polskiego, który nie po to swój kamień grobowy mocarnym wysiłkiem odwalił, by mi moskiewska dzicz śmiała znowuż obrożać niewoli zagrażać.

Na koń, Obywatele!!!

Olszewski w r.
Gen.-Ppor. i dowódca O. Gen. Ł.

Łódź, w lipcu 1920 r.

Pytania do źródła:

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej:

1. Kto jest głównym wrogiem, który zagraża Rzeczypospolitej według autora tekstu?
2. Co autor nawołuje obywateli do zrobienia w obliczu niebezpieczeństwa?
3. Dlaczego autor uważa, że potrzeba więcej kawalerii (jazdy) na froncie?
4. Co oznacza dla autora „godzina wasza wybiła” w kontekście wzywania obywateli do działania?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy):

1. Jaki cel ma autor tego tekstu?
2. Jakie zagrożenie jest opisane w tekście?
3. Do kogo autor kieruje swoje wezwanie?
4. Dlaczego autor podkreśla, że posiadanie koni i broni jest ważne?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony):

1. Jak autor opisuje konieczność obrony Ojczyzny? Jakie emocje stara się wzbudzić w czytelnikach?
2. Jak autor przedstawia przeszłe zwycięstwa wojsk polskich i jak mają one wpłynąć na obecnych obrońców?
3. Co symbolizuje "kamień grobowy" w ostatnim akapicie tekstu?

Słowniczek pojęć:

Siemion Budionny (1883-1973) był radzieckim dowódcą wojskowym, marszałkiem Związku Radzieckiego i bliskim współpracownikiem Józefa Stalina. Uczestniczył w rewolucji październikowej i wojnie domowej w Rosji, gdzie dowodził 1 Armią Konną, która odegrała kluczową rolę w zwycięstwach bolszewików. Jego znaczenie w historii wojskowości polegało na umiejętnościach dowódczych oraz na wprowadzeniu nowoczesnych form kawalerii. Jednak jego przywiązanie do tradycyjnych form wojny kawaleryjskiej sprawiło, że w czasie II wojny światowej jego znaczenie zmalało.

Hufiec (lub Huf) – zwarty oddział wojska

Tętent - odgłos uderzających o ziemię kopyt biegnącego zwierzęcia

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord – Joanna Kunigielis